

การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา
: ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
Developing the Instructional Model in the 21st Century Program
in Philosophy : A Case Study of Mahamakut Buddhist University
Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus

อภิชัย พลายนาว

Apichai Phlainao

ชาญพัฒน์ ขำขัน

Charnphat Khamkhan

สาขาวิชาปรัชญา

Program in Philosophy

สำราญ ศรีคำมูล

Samran Srikammul

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย
Mahamakut Buddhist University, Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus

E-mail: Samransri2011@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 7 เมษายน 2563

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 7 มิถุนายน 2563

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 13 มิถุนายน 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา: ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์1) เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา: ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา : ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา : ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยคือ อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน คณะศาสนาปรัชญา สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์ เทคนิคและวิธีการเลือกตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ผลการวิจัย พบว่า

1. อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน สาขาวิชาปรัชญา ส่วนมากเป็นอาจารย์ที่อายุมากใกล้เกษียณอายุราชการ มีรูปแบบการสอนแบบบรรยาย โดยให้ผู้เรียนนั่งฟังอย่างเดียว มีการถามตอบเป็นบางครั้ง นักศึกษามีส่วนร่วมน้อย สื่อการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ (Overhead) หรือโปรเจ็คเตอร์(Projector) มีการสอนโดยใช้ช่องทาง Social Network, Facebook ,Line น้อย

2. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา ได้ใช้ขั้นตอนในขั้นเตรียมการ โดยที่อาจารย์ผู้สอนจะต้องทำ มคอ.3 เพื่อบอกถึงจุดมุ่งหมายของรายวิชานั้นๆในการสอน บอกแผนการที่จะสอนกับนักศึกษา จนถึงขั้นสุดท้ายของการรายงานผล มอบหมายให้ทำงานกลุ่ม ค้นคว้าในประเด็นที่กำหนดให้ จากนั้นจะต้องนำเสนอหน้าชั้นเรียนให้เพื่อนๆทุกคนช่วยกันวิพากษ์ จากนั้นอาจารย์ผู้สอนจะเป็นผู้สรุปประเด็นที่สำคัญให้ผู้เรียนได้เข้าใจยิ่งขึ้น

3. ผลการทดสอบปัญหาหรือโจทย์วิจัย จะต้องพัฒนาอาจารย์ผู้สอนก่อน โดยเน้นไปที่การอบรมสัมมนาให้นำสื่อเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการเรียนการสอน เพราะหลักการเรียนรู้สมัยใหม่คือ Teach Less, Learn More สอนให้น้อยแต่ให้ผู้เรียนได้เยอะ นี่คือนวัตกรรมของการศึกษายุคใหม่

4. อาจารย์ผู้สอนส่วนมากเป็นผู้ที่มีอายุมาก ไม่มีความเชี่ยวชาญในด้าน ICT และวิทยาเขตมหาวิทยาลัยควรให้นักศึกษามีการศึกษาดูงานในต่างประเทศ

คำสำคัญ : การพัฒนารูปแบบ, การเรียนการสอน, ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The research entitled “Developing the Instructional Model in the 21st Century Program in Philosophy : A Case Study at Mahamakut Buddhist University Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus ” The research is aimed : 1) to study the Model Development of the Instructional Model in the 21st Century Program in Philosophy : A Case Study at Mahamakut Buddhist University Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus, 2) to analyze the Model Development of the Instructional Model in the 21st Century Program in Philosophy : A Case Study at Mahamakut Buddhist University Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus, and 3) to study on the recommendations about Developing the Instructional Model in the 21st Century Program in Philosophy : A Case Study at Mahamakut Buddhist University Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus. This research is the Qualitative Research. This research sample consists of 10 Lecturers in Philosophy Program and other Lecturers. This research instrument which is used to collect the data is Indebt Interview with Nonprobability sampling and Purposive Sampling method. The results are analyzed by Frequency, Percentage.

The results of the study review :

1. Most of the Lecturers in Philosophy Program and other Lecturers who mostly answered Indebt Interview are very old and about to retirement. The style of lecture is sitting with party communication. The Instruction media which was mainly used are the Overhead and the Projector Social Network such as facebook, Line are sometimes used.

2. The Instructional Model Development in the 21st Century was analyzed during preparation process. The Lecturers made the lesson Plan in order to inform the case

objectives, lesson plan and the report process. The students were assigned to do some group works to retrieve the assigned topics and present in the class with the peer review. The Lecturer others summarized important points for more comprehension

3. The testing results show that lecturers must be developed in which seminar concerning technology adaptation is focused due to the modern add an article principle “Teach Less, Learn More lecturers teach less while the students learn a lot which is the heart of Modern education.

4. Most of the lecturers are old aged with in ICT, Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus should support the students to have some fieldtrip abroad.

Keywords : Model, Instruction, The 21st Century

1. บทนำ

การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนะ (perspectives) จากกระบวนทัศน์แบบดั้งเดิม (tradition paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) ที่ให้โลกของนักเรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ—ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (the ability to handle knowledge effectively in order to use it creatively) ถือเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นสำหรับการเป็นนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายในการที่จะพัฒนาเรียนเพื่ออนาคต ให้นักเรียนมีทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพในทางบวก (optimism) ที่มีทั้งความสำเร็จและมีความสุข

ดังนั้น ครูผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งต่างๆ และให้ข้อมูลแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้สาระวิทยาศาสตร์ มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 4/21) ครูจึงต้องยึดหลัก “สอนน้อย เรียนมาก” คือ ในการจัดกิจกรรม ต่าง ๆ ของเด็ก ครูต้องตอบได้ว่า ศิษย์ได้เรียนอะไร และเพื่อให้ศิษย์ได้เรียนสิ่งเหล่านั้น ครูต้องทำอะไร ไม่ทำอะไร ในสภาพเช่นนี้ ครูยิ่งมีความสำคัญมากขึ้น และท้าทายครูทุกคนอย่างที่สุดที่จะไม่ทำหน้าที่ครูผิดทาง คือ ทำให้ศิษย์เรียนไม่ สนุก หรือเรียนแบบขาดทักษะสำคัญ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้อง “ก้าวข้ามสาระวิชา” ไปสู่การ เรียนรู้ “ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills) ที่ครูสอน ไม่ได้ นักเรียนต้อง เรียนเอง หรือพูดใหม่ว่าครูต้องไม่สอน แต่ต้องออกแบบ การเรียนรู้ และอำนวยความสะดวก (facilitate) ในการเรียนรู้ ให้นักเรียน เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ แล้วการเรียนรู้ก็จะเกิดจากภายในใจและ สมองของตนเอง การเรียนรู้แบบนี้เรียกว่า PBL (Project-Based Learning) จากที่กล่าวมา อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน คณะศาสนาปรัชญา สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ประสบกับปัญหาการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมแบบบรรยายอย่างเดียว ซึ่งทำให้เกิดผลกระทบหลายประการ เช่น นักศึกษาที่เข้ามาศึกษาเล่าเรียนน้อย และเกิดการเปรียบเทียบกับสาขาวิชาอื่นๆ ที่มีการพัฒนาทักษะการเรียนการสอน ซึ่งเป็นสาเหตุที่อาจารย์ประจำ

หลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนจะต้องมีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแนวใหม่ เพราะสังคมโลกปัจจุบันมีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี และมีการค้นพบวิธีใหม่ๆอย่างต่อเนื่องเป็นสังคมโลกาภิวัตน์ การเดินทาง การติดต่อสื่อสารกันเป็นไปอย่างสะดวกและรวดเร็วเกิดการแข่งขันทางด้านความรู้ ทำให้หน่วยงานต่างๆต้องปรับนโยบายและกลยุทธ์การทำงาน การสอน เพื่อให้รองรับกับการแข่งขัน มีการกำหนดคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา : ศึกษารายกรณี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อที่ว่าอาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอนมีความรู้ในทักษะการจัดการเรียนการสอนและสามารถนำมาบูรณาการกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 แก่ผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาของตนเองเพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา: ศึกษารายกรณี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา : ศึกษารายกรณี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา : ศึกษารายกรณี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

3. ขอบเขตของการวิจัย

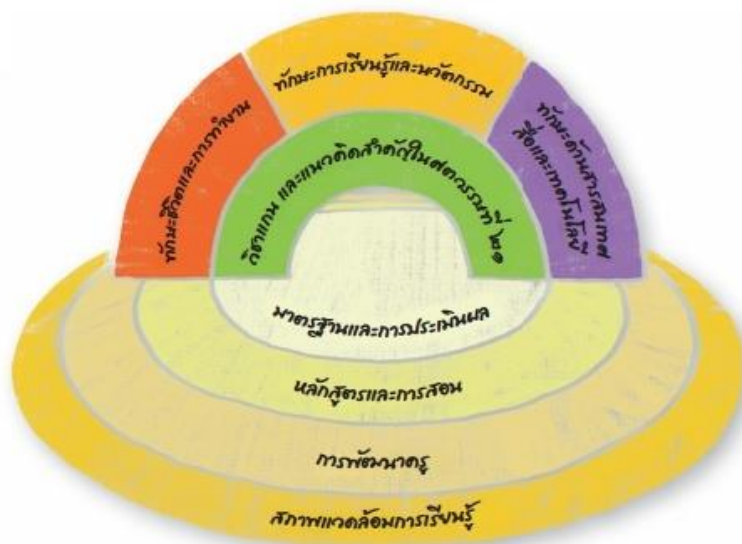
3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา : ศึกษารายกรณี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ต้องให้อาจารย์ผู้สอนพัฒนาตนเองตามรูปแบบการเรียนการสอน และผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment Model) หมายถึง การเรียนรู้มโนทัศน์ คือ การแสวงหาและ การจัดระบบคุณลักษณะต่างๆที่สามารถนำมาใช้แยกแยะ ระหว่างสิ่งที่เป็นตัวอย่าง (Exemplars) ออกจากสิ่งที่ไม่ใช่ตัวอย่าง (Nonexemplars) ของมโนทัศน์ที่ต้องการสอน โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และเข้าใจมโนทัศน์ของเนื้อหาสาระต่างๆ และสามารถให้คำนิยามของมโนทัศน์นั้นด้วยตนเอง รูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าวนี้ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ 6 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 : ขั้นเตรียม ขั้นที่ 2 : ขั้นอธิบาย ขั้นที่ 3 : ขั้นเสนอข้อมูลตัวอย่างของมโนทัศน์ ขั้นที่ 4 : ขั้นสร้างความคิดรวบยอด ขั้นที่ 5 : ขั้นสรุปคำจำกัดความ และขั้นที่ 6 : ขั้นอภิปราย

2. รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instruction Model) คือ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะสืบค้นหรือเสาะแสวงหาความรู้คือตัวปัญหาซึ่งจะต้องมีลักษณะที่มีความหมายและท้าทายให้ผู้เรียนเกิดความต้องการ ที่จะแสวงหา คำตอบและเกิดความงุนงงสงสัยหรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิด ความต้องการที่จะแสวงหาความรู้หรือคำตอบมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เสนอปัญหาหรือสถานการณ์ให้งุนงงสงสัย ขั้นที่ 2 แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ขั้นที่ 3 รวมกันวางแผนเป็นกลุ่มในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 4 ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำ และติดตามการทำงานของนักเรียน ขั้นที่ 5 ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล และขั้นที่ 6 ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป

3. รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Conditions of Learning) ประกอบด้วย การดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอน รวม 9 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 การกระตุ้นและดึงดูดความสนใจ ขั้นที่ 2 การแจ่มแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียน ขั้นที่ 3 การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม ขั้นที่ 4 การนำเสนอสิ่งเร้าสำหรับเนื้อหาสาระใหม่ ขั้นที่ 5 การให้แนวการเรียนรู้หรือการจัดระบบข้อมูลใหม่มีความหมายทำให้ผู้เรียน สามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น ขั้นที่ 6 การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ ขั้นที่ 7 การให้ข้อมูลป้อนกลับ ขั้นที่ 8 การประเมินผล และขั้นที่ 9 การส่งเสริมความคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้

กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑
โดยภาสกรทิพย์ทิมมิ่งแห่งศตวรรษที่ ๒๑

3.2 ขอบเขตประชากร

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน คณะศาสนาปรัชญา สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้คืออาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 รูป/คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

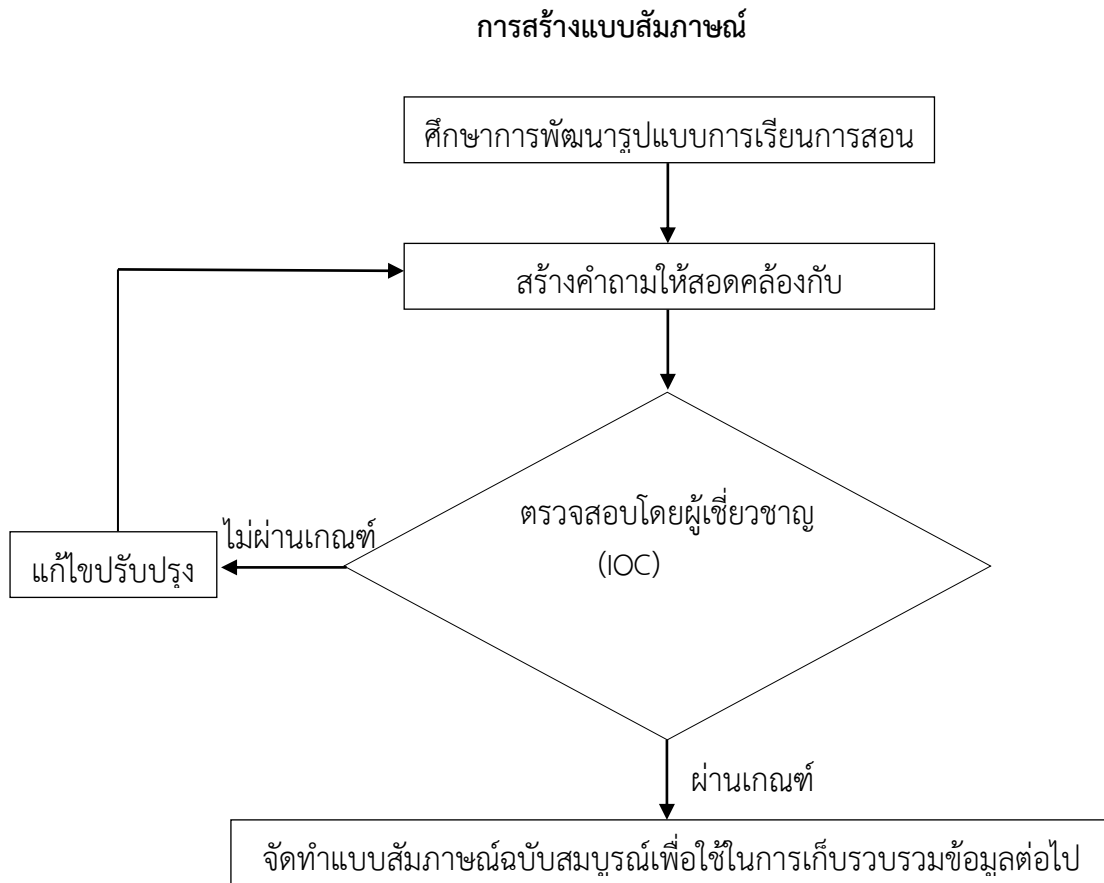
3.3 ขอบเขตด้านสถานที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

4. เทคนิคและวิธีการเลือกตัวอย่าง

เทคนิคและวิธีการเลือกตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability sampling) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2542:26) วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยเอง ลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ในสาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 10 รูป/คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนใน ศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย รายละเอียดและขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัยมีดังนี้

6. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา: ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย สรุปผลได้ ดังนี้

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ พบว่า ส่วนมากเป็นอาจารย์ที่ใกล้ชิดเกษียณอายุราชการ มีรูปแบบการสอนแบบบรรยาย โดยให้ผู้เรียนนั่งฟังอย่างเดียว มีการถามตอบเป็นบางครั้ง นักศึกษามีส่วนร่วมน้อย สื่อการเรียนการสอนส่วนใหญ่เป็นเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ(Overhead) หรือโปรเจ็คเตอร์(Projector) มีเพียงอาจารย์ จำนวน 3 ท่านเท่านั้นที่ให้นักศึกษาค้นคว้าในรายวิชาที่ตนเองบรรยาย โดยมีการสอนโดยใช้ช่องทาง Social Network, facebook ,Line เป็นต้น ส่วนมากยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ส่วนมากยังคงยึดการเรียนการสอนแบบเดิม คือให้นักศึกษาจดจำและให้ไปค้นคว้าทำรายงาน พร้อมกับนำเสนอหน้าชั้น กระบวนการนี้มีทั้งนำเสนอคนเดียวและเสนองานกลุ่ม อาจารย์ส่วนมากจะมีรูปแบบคล้ายๆกัน ส่วนมากยังไม่มีการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนวิธีการสอนมากนัก และจะมีการพัฒนาอย่างนั้น อาจารย์ส่วนมากยังคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นั้นคือการสอนที่นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในห้องเรียนเท่านั้น ซึ่งยังไม่ครอบคลุมกระบวนการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ส่วนมากตอบในแนวความคิดเดียวกัน คือจะต้องพัฒนาอาจารย์ผู้สอนก่อน โดยเน้นไปที่การอบรมสัมมนาให้นำ

สื่อเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการเรียนการสอน หลังจากนั้นให้ผู้สอนนำมาบูรณาการกับรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งน่าจะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อนั่นเอง และส่วนมากชอบรูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Conditions of Learning) ประกอบด้วยการดำเนินการเปลี่ยนลำดับขั้นตอน รวม 9 ขั้น ดังนี้ ขั้นที่ 1 การกระตุ้นและดึงดูดความสนใจ ขั้นที่ 2 การแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียน ขั้นที่ 3 การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิม ขั้นที่ 4 การนำเสนอสิ่งเร้าสำหรับเนื้อหาสาระใหม่ ขั้นที่ 5 การให้แนวการเรียนรู้หรือการจัดระบบข้อมูลใหม่มีความหมายทำให้ผู้เรียน สามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น ขั้นที่ 6 การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ ขั้นที่ 7 การให้ข้อมูลป้อนกลับ ขั้นที่ 8 การประเมินผล และขั้นที่ 9 การส่งเสริมความคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้

6.2 ผลการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา พบว่ารูปแบบการพัฒนา จำนวน 3 ด้าน 1.รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment Model) อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน สาขาวิชาปรัชญา ได้ใช้ขั้นตอนขั้นที่ 1 : ขั้นเตรียม หมายถึง ขั้นที่ผู้สอนเตรียมข้อมูลเพื่อใช้ในการสอน โดยที่อาจารย์ผู้สอนจะต้องทำ มคอ.3 เพื่อบอกถึงจุดมุ่งหมายของรายวิชานั้นในการสอน บอกแผนการที่จะสอนกับนักศึกษา จนถึงขั้นสุดท้ายของการรายงานผล และการส่งเกรดพร้อมกับ มคอ.5 ของอาจารย์ผู้สอนด้วย ผลของการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้มโนทัศน์จาก การคิด วิเคราะห์และตัวอย่างที่หลากหลาย เกิดความเข้าใจ และมีทักษะการสร้ามโนทัศน์ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการทำความเข้าใจมโนทัศน์อื่น ต่อไปได้ รวมทั้งพัฒนาทักษะการใช้เหตุผล โดยการอุปนัย (Inductive Reasoning) 2.รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instruction Model) พบว่า อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน สาขาวิชาปรัชญา ส่วนมากได้ประสบและนำไปใช้ในชั้นเรียน โดยในขั้นที่ 1 เเชิญปัญหาหรือสถานการณ์ให้ถ่วงงสงสัย ขั้นที่ 2 แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ขั้นที่ 3 รวมกันวางแผนเป็นกลุ่มในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 4 ผู้เรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกให้คำแนะนำและติดตามการทำงานของนักเรียน ขั้นที่ 5 ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล และขั้นที่ 6 ผู้เรียนกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป ในส่วนของการวิเคราะห์รูปแบบนี้ อาจารย์ผู้สอนส่วนมากได้ใช้รูปแบบนี้โดยมอบหมายให้ทำงานกลุ่ม ค้นคว้าในประเด็นที่กำหนดให้ จากนั้นจะต้องนำเสนอหน้าชั้นเรียนให้เพื่อนๆทุกคนช่วยกันวิพากษ์ จากนั้นอาจารย์ผู้สอนจะเป็นผู้สรุปประเด็นที่สำคัญให้ผู้เรียนได้เข้าใจยิ่งขึ้น และ 3.รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Conditions of Learning) พบว่า อาจารย์ผู้สอน สาขาวิชาปรัชญา ได้ใช้รูปแบบนี้ด้วยเช่นกันทุกขั้นตอน แต่เนื่องจากวิธีการสอนยังเป็นแบบเดิมคือเน้นการบรรยาย ให้ผู้เรียนจำเป็นหลัก กระบวนการให้นักศึกษาคิดวิเคราะห์เล็กน้อยเกินไป เหมือนกับการครอบงำทางความคิดของผู้เรียน ทำให้เกิดองค์ความรู้น้อย ซึ่งยังไม่สอดคล้องกับรูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นั่นเอง

6.3 ผลการทดสอบปัญหาหรือโจทย์วิจัย ผลการวิเคราะห์และการทดสอบสมมติฐานปรากฏดังต่อไปนี้

โจทย์วิจัยข้อที่ 1 อาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอน มีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญาได้อย่างไร พบว่า จะต้องพัฒนาอาจารย์ผู้สอนก่อน โดยเน้นไปที่การอบรมสัมมนาให้นำสื่อเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการเรียนการสอน หลังจากนั้นให้ผู้สอนนำมาบูรณาการกับรายวิชาที่ตนเองรับผิดชอบ ซึ่งน่าจะพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน และทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อนั่นเอง และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จะต้องให้อาจารย์ผู้สอน และผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21

โจทย์วิจัยข้อที่ 2 อาจารย์ประจำหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอนมีการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญาหรือไม่ พบว่า ส่วนมากยังไม่มีการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนวิธีการสอนมากนัก และจะมีการพัฒนาอย่างนั้น อาจารย์ส่วนมากยังคิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 นั้นคือการสอนที่นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในห้องเรียนเท่านั้น ซึ่งยังไม่ครอบคลุมกระบวนการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 เพราะหลักการเรียนรู้สมัยใหม่คือ Teach Less, Learn More สอนให้น้อยแต่ให้ลูกศิษย์เรียนได้เยอะ นี่คือหัวใจของการศึกษาสมัยใหม่

6.4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา พบว่า

1) อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน สาขาวิชาปรัชญา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 6 รูป/คน ได้เสนอปัญหา ดังนี้ เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนส่วนมากเป็นผู้ที่มีอายุมาก ไม่มีเชี่ยวชาญในด้าน ICT วิธีการสอนจึงเป็นแบบเดิม คือเน้นการบรรยาย ให้นักศึกษานั่งฟังเป็นส่วนมาก มีการถามตอบเป็นบางครั้ง ซึ่งอาจารย์หลายท่านตั้งข้อสังเกตว่าที่ผ่านมานักศึกษาส่วนมากที่สำเร็จไปแล้วก็ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน ไม่ตักทวงจึงเสนอปัญหว่ามหาวิทยาลัยหมกมุ่นหาวิทยาลัทธิ มหายาน อย่ายหลงประเด็นเพราะการสอนทางด้านศาสนา โดยเฉพาะสาขาวิชาปรัชญาเป็นเรื่องละเอียดพอสมควร จะต้องชัดเจน ทั้งในแง่ของการสอนและการกระทำที่เป็นแบบอย่างของสังคม

2) อาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน สาขาวิชาปรัชญา ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 7 รูป/คน ได้ให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้ ในสาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ควรมีทุนสำหรับศึกษาดูงานในต่างประเทศของนักศึกษา โดยเฉพาะประเทศอินเดียที่เป็นบ่อเกิดของพุทธศาสนา เพราะการไปดูไปเห็นยิ่งกว่าการศึกษาจากตำราหลายเล่มเลยทีเดียว และควรเพิ่มสื่อการเรียนการสอนมากขึ้น

7. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนมโนทัศน์ (Concept Attainment Model) การนำประสบการณ์ หรือ ความรู้เดิมมาใช้ในประสบการณ์ใหม่ ดังนั้น ความรู้จึงเป็นสิ่งที่ค้นพบทางกระบวนการสืบสวน (Inquiry) โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิม เพื่อพัฒนาทักษะในการสืบสอบให้โตมาซึ่งความรู้ความเข้าใจ โดยอาศัยกลุ่มซึ่งเป็นเครื่องมือทางสังคมช่วยกระตุ้นความสนใจหรือความอยากรู และช่วยดำเนินการแสวงหาความรู้หรือคำตอบที่ต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา จันทระประเสริฐ (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนรูแบบนำตนเองโดยไขปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ พบว่า 1) รูปแบบการเรียนรูแบบนำตนเองโดยไขปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์ วิทยาศาสตร์ชีวภาพที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ (1) หลักการของรูปแบบ (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (3) กระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วย 8 ขั้นตอน คือ (3.1) การเตรียมผู้เรียน (3.2) การเผชิญปัญหา (3.3) การวิเคราะห์ปัญหา (3.4) การวางแผนงาน (3.5) การสืบค้น (3.6) การสังเคราะห์ (3.7) การสรุป (3.8) การประเมินการเรียนรูและ (4) การประเมินผล 2) ประสิทธิภาพของรูปแบบแสดงด้วยการทดสอบค่า t-test ของคะแนนหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่าแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์และทดสอบทางสถิติโดยใช้ One-way ANOVA ระหว่าง (1) คะแนนหลังเรียนกับค่าเฉลี่ยความพร้อมในการเรียนรูแบบนำตนเองรายด้าน พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ทางบวก และ (2) คะแนนหลังเรียนกับค่าเฉลี่ยความพึงพอใจรายด้าน พบว่า มีค่าสหสัมพันธ์ทางบวก

2. รูปแบบการเรียนการสอนกระบวนการแสวงหาความรู้เป็นกลุ่ม (Group Investigation Instruction Model) คือ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะสืบค้นหรือแสวงหาความรู้ก็คือตัวปัญหาซึ่งจะต้องมีลักษณะที่มีความหมายและท้าทายให้ผู้เรียนเกิดความต้องการ ที่จะแสวงหา คำตอบและเกิดความมุ่งมั่นสงสัย หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด จะยิ่งทำให้ผู้เรียนเกิด ความต้องการที่จะแสวงหาความรู้หรือคำตอบ มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมวล รมิ ได้ทำวิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย” พบว่า

1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอน 5 รูปแบบ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ดีและมีประสิทธิภาพ มีจุดเด่นและจุดด้อยแตกต่างกัน การนำมาปรับใช้ขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษาโรงเรียน ครูผู้สอน และผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเรียนลำดับความมีประสิทธิภาพ ดังนี้ (1) รูปแบบการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (2) รูปแบบการสอนแบบบูรณาการ (3) รูปแบบการสอนการเรียนรู้จากการทำโครงการ (4) รูปแบบการสอนที่เน้นเนื้อหา และ (5) รูปแบบการสอนภาษาเพื่อจุดประสงค์เฉพาะ

2. ผลการตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพได้รูปแบบการสอน ภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็นรูปแบบที่ดีที่สุด และมีประสิทธิภาพสูงสุด ควรนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน ภาษาอังกฤษของโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย เพราะเป็นรูปแบบที่เน้นทักษะการเรียนการสอนทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญในการ จัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

3. รูปแบบการเรียนการสอนตามทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Conditions of Learning) การเรียนรู้มีองค์ ประกอบ 2 ประการ คือ 1) มนุษย์มีความสามารถ 5 ประการคือทักษะทางปัญญา (Intellectual Skills) ซึ่ง ประกอบด้วยการจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การสร้างกฎ และการสร้างกระบวนการหรือกฎ ขึ้นสูง กลวิธีในการเรียนรู้ (Cognitive Strategy) ภาษาหรือคำพูด (Verbal Information) ทักษะการ เคลื่อนไหว (Motor Skill) และเจตคติ (Attitudes) 2) มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งจะใช้ ข้อมูลที่สะสมไวมาพิจารณา เลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และขณะที่กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมอง กำลังเกิดขึ้นนั้น เหตุการณ์ภายนอกร่างกายมนุษย์ มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ภายในใด ดังนั้นจึงควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะ เฉพาะที่แตกต่างกัน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยจัดสภาพการณ์ ภายนอกให้ส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณฤดี เนตรโสภา ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้าง สัมมาทิฐิของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วย เทคนิคคำถาม R-C-A” ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนแบบ ผสมผสานมีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กิจกรรมการเรียนการสอนของรูปแบบ 4) การวัดและ ประเมินผล มีกิจกรรมการเรียนการสอน แบบผสมผสาน 2 รูปแบบ คือ แบบออฟไลน์และแบบออนไลน์ ขึ้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอน มี 4 ชั้น คือ 1) ชั้นสร้างแรงบันดาลใจ 2) ชั้นเรียนรู้ตามรูปแบบ 3) ชั้น อภิปรายและสรุป และ 4) ชั้นประเมินผล ได้ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน เท่ากับ 81.20/82.72 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 และดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.5133 นักเรียนกลุ่ม ทดลอง มีสัมมาทิฐิและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน และสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 สัมมาทิฐิกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความ สัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอน แบบผสมผสานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 สาขาวิชาปรัชญา : ศึกษารายกรณี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จากผลการวิจัย พบว่า ส่วนมากเป็นอาจารย์ที่มีอายุมาก ใกล้เกษียณอายุราชการ มีรูปแบบการสอนแบบบรรยาย โดยให้ผู้เรียนนั่งฟังอย่างเดียว มีการถามตอบเป็นบางครั้งนักศึกษามีส่วนร่วมน้อย ควรให้มีการสอนโดยใช้ช่องทาง Social Network, Facebook ,Line เพิ่มมากขึ้น

2) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จะต้องพัฒนาอาจารย์ผู้สอนก่อน โดยเน้นไปที่การอบรมสัมมนาให้นำสื่อเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการเรียนการสอน

7.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) ควรทำวิจัยการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของอาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนในสาขาวิชาอื่นๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบและนำมาใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยต่อไป

2) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำในเฉพาะวิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ครั้งต่อไปอาจศึกษาวิจัยในวิทยาเขตอื่นๆที่เปิดทำการเรียนการสอน ในสาขาวิชาปรัชญา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยต่อไป

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.(2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542**

แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร : ครูสภา ลาตพรว.

กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2542). **การวิเคราะห์สถิติ : สถิติเพื่อการตัดสินใจ.** พิมพ์ครั้งที่ 4.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.

คุณ โทษณ์. (2537). **พุทธศาสนากับชีวิตประจำวัน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2525). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

พิไลวรรณ วุฒิกุล. (2540). **พื้นฐานการศึกษา.** โรงพิมพ์นิรันดร์การพิมพ์ ขอนแก่น.

ไสว มาลาทอง. (2542). **การศึกษาจริยธรรม.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.

กาญจนา จันทระประเสริฐ. (2554). **การพัฒนารูปแบบการเรียนรูแบบนำตนเองโดยไขปัญหาเป็นฐานในการสอนวิชาฟิสิกส์วิทยาศาสตร์ชีวภาพ.** หลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรังสิต.

ณฤดี เนตรโสภ. (2559). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้าง สัมมาทฤษฎีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยเทคนิคคำถาม R-C-A.** ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์,มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประมวล ริม. (2558). **รูปแบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย.** หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต คณะศึกษาศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

รพีพรรณ สุฐาปัญญกุล. (2558). **การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเทคนิคโดยวิธีการการสอนที่เน้นภาระงานและโครงการเพื่อพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจและความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาปริญญาตรี.** เอกสารประกอบการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ระดับชาติ, วิทยานิพนธ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.